

DEBATT

ANPASSNINGSPROBLEM VID SVENSK ASSOCIERING

Av direktör UNO MURRAY

Rom-fördraget och de tillämpningsföreskrifter som efter hand växer fram inom EEC blir givetvis i icke ringa mån — sannolikt i avgörande grad — normgivande även för förbindelserna mellan EEC och en associerad stat. Associationsförhandlingarna kräver därför en noggrann undersökning beträffande skillnaderna mellan svensk lagstiftning och praxis samt motsvarande regler inom EEC på de områden som kommer att bli aktuella, och på vilka således en anpassning till EEC:s normsystem kan komma att ifrågasättas.

I ett nyligen publicerat betänkande om den »Europeiska ekonomiska gemenskapen II» har ett försök gjorts att från svenska utgångspunkter analysera de viktigare bestämmelserna i Rom-fördraget med därtill hörande följdförfattningar. Utredningen har bedrivits inom Kommerskollegium med deltagande av den s. k. Malmforsdelegationen och redogör för svensk lagstiftning och praxis på de olika berörda områdena. Däremot har i allmänhet ingen värdering gjorts av fördelarna eller nackdelarna av ett deltagande i den gemensamma marknaden resp. av ett utanförstående. Ej heller har de neutralitetspolitiska aspekterna på frågan om Sveriges association till EEC behandlats i betänkandet.

1.

Det brukar framhållas, att vårt land numera är frihandelsvänligt. Denna

attityd bottnar väl på sina håll i principiell övertygelse. I andra fall spelar karaktären av det egna företags och branschens speciella intressen en viss roll. Men viktigast är väl, att den allmänna ekonomiska utvecklingen gjort viktiga delar av vårt näringsliv och därmed vår försörjning beroende av fri tillgång till de internationella marknaderna. Det råder således ingen tvekan om att vi i Sverige i allmänhet accepterar principen om ett fullständigt *slopande av tullarna inom ett utvidgat EEC*, låt vara att vissa övergångssvårigheter kan göra sig gällande vid anpassningen till det inom Rom-fördraget antagna tidsschemat för tullsänkningar.

Annorlunda förhåller det sig med den protektionistiska sidan av gemenskapen, dvs. anpassningen av de svenska tullarna gent emot tredje land till *den yttre tulltaxa* som EEC är i färd med att upprätta, och vilken vid svensk anslutning skulle medföra en avsevärd höjning av vårt lands tullskydd i vad avser import från länder utanför det utvidgade EEC:s område och drabba bl. a. importen av kolonialvaror.

Emellertid framhålles i det nu föreliggande betänkandet, att EEC:s tulltaxa kan komma att revideras. Om flera europeiska länder ansluter sig, torde Förenta Staterna komma att skärpa sina krav på europeiska tullsänkningar. Kennedy-planen ger den amerikanska administrationen härför erforderliga förhandlingsfullmakter.

Vidare spelar hänsyn till utvecklingsländerna en betydande roll i gemenskapens interna överläggningar om tullpolitiken ifråga om råvaror. Man anses därför kunna räkna med en serie om- och nyförhandlingar i GATT, vilka skulle leda till en reducering av EEC:s tullnivå.

Om dessa synpunkter visar sig vara riktiga, blir kanske EEC:s yttre tullmur på längre sikt inte så besvärande för vårt land som nu görs gällande, och en svensk anslutning med därav följande begränsningar i vår handelsfrihet skulle i så fall inte utgöra en tvingande nödvändighet. Det är emellertid svårt att förutse hur det i själva verket kommer att gå med EEC:s tullpolitik.

Att för Sveriges del en hel del olägenheter skulle uppstå i samband med en anpassning till EEC:s gemensamma tulltaxa förefaller dock tydligt. Utredningen ger flera antydningar därom. Om vi nödgas införa tullar exempelvis på flytande bränsle, vilket för närvarande importerats tullfritt till Sverige, får detta betydande ekonomiska följdverkningar inom hela vårt ekonomiska liv. I samband med en anpassning till EEC-taxan kan en höjning av råvarukostnaderna inträffa för vissa industribranscher, bl. a. vid framställning och bearbetning av vissa metaller samt ifråga om vissa på kemiska råvaror baserade industrigrenar, låt vara att för vissa av dessa varor möjlighet lär finnas att under en övergångstid erhålla tullkontingenter i enlighet med Rom-fördragets regler. Ifråga om industriella färdigvaror utgör importen från länder utanför det utvidgade EEC-området $\frac{1}{5}$ av Sveriges totala import av dessa varor, och de inträdande tullförhöjningarna blir i allmänhet relativt omfattande. En viss omläggning av importen ifråga om dessa varor skulle otvivelaktigt bli följden. För vissa färdigvaror kan de

ändrade förhållandena medföra ökade priser.

Internationella valutafonden, GATT:s och tidigare OEEC:s liberaliseringsarbete har lett till att de flesta av de västeuropeiska industriländerna vis-à-vis övriga medlemsländer i de nämnda organisationerna i huvudsak har slopat *kvantitativa restriktioner* av industrivaruimporten. Såväl EEC:s nuvarande medlemsländer som Sverige är sålunda bundna av liberaliseringsförpliktelser i valutafonden och GATT. De importrestriktioner som i vårt land formellt kvarstår gent emot de västeuropeiska länderna berör — om vi tillsvidare bortser från jordbrukets och fiskets områden — endast bilimporten, men i praktiken medges fri import av bilar såväl från EEC som EFTA:s nuvarande medlemsländer även om licenskravet finns kvar. Vid en svensk anpassning till Rom-fördragets bestämmelser föreligger inte längre något motiv för ett kvarhållande av bilregleringen. Ur svensk synpunkt sett är en snabb avveckling av importrestriktionerna mellan de västeuropeiska länderna önskvärd och för detta har Sverige också verkat i EFTA-samhörigheten.

Rom-fördraget innehåller, i likhet med GATT- och EFTA-konventionerna, bestämmelser, som med hänsyn till diverse skyddskrav såsom allmän ordning, säkerhet, moral, hälsa m. m. medger undantag från regeln om de kvantitativa restriktionernas slopande. Undantag kan också givas för ett land med betalningsbalanssvårigheter, men i jämförelse med andra internationella överenskommelser, främst GATT, har enligt Rom-fördraget gemenskapens institutioner givits betydande befogenheter att bedöma ifrågavarande medlemslands betalningsläge och eventuellt vidtagna skyddsåtgärder. Omfattande befogenheter har tilldelats gemenskapens myndigheter även när det

gäller att ta ställning till frågan om rättigheterna för ett land att bibehålla exportrestriktioner, då försörjningshänsyn eller liknande orsaker kan åberopas till förmån för en kontroll över varuutflödet.

2.

Rom-fördragets regler om *arbetskraftens fria rörlighet* inom gemenskapen innebär i princip, att diskriminering på grund av nationalitet mellan medlemsstaternas arbetstagare i fråga om arbete, lön och övriga anställningsvillkor skall avskaffas. Detta överensstämmer med vad Sverige hävdade i andra internationella sammanhang. Emellertid framhålles i utredningen, att det vid en fri arbetsmarknad är angeläget, att samtliga länder strävar att upprätthålla hög och jämn sysselsättning, och vidare att upphävandet av alla hinder för arbetskraftens rörlighet bör anstå till dess det planerade samarbetet mellan de nationella arbetsmarknadsmyndigheterna kommit till stånd och det skapats reella möjligheter till förmedling av arbetskraft mellan länderna. De svenska föreskrifterna om arbetstillstånd och den praxis som tillämpats i vårt land med avseende på arbetstagarnas familjer synes inte medföra några allvarigare komplikationer vid en eventuell associering.

För att medlemsländernas medborgare skall kunna röra sig fritt inom gemenskapen, bosätta sig och arbeta inom vilket av länderna de vill, får skillnaderna mellan länderna ifråga om *arbetarnas sociala förmåner* inte vara för stora. Rom-fördraget lägger inte något tvång på medlemsländerna att inbördes anpassa sina olika sociala trygghetssystem, i vidare mån än som behövs för en samordning mellan dessa, men en samordning måste ske, för att det inte skall uppstå onödiga

luckor eller dubbleringar i försäkringsskyddet, när en arbetare flyttar från ett land till ett annat. Detta anses också bli nödvändigt med hänsyn till att försäkringsförmånerna i medlemsländernas nationella lagstiftning ofta är beroende av växlande krav på fullgjorda karens- eller kvalifikationstider. De närmare samordningsreglerna skall enligt fördraget utfärdas av rådet efter förslag av kommissionen, och rådets beslut skall vara enhälligt. I enlighet härmed har utfärdats en förordning om migrerande arbetares sociala trygghet, men det förutsättes, att avvikande regler skall kunna fastställas i konventioner mellan medlemsländer eller mellan ett medlemsland och ett utanförstående land.

I samtliga EEC-länder är det vanligt, att det i socialförsäkringssystemen finns vissa relationer mellan erlagda avgifter, fullgjorda kvalifikationstider och förmånernas storlek, och det är därför inte överraskande, att EEC velat bereda stort utrymme åt principen om anställningslandets lag såsom normerande för försäkringsskyddet vid migration. Ur svensk synpunkt är det däremot riktigare att socialförmåner utgår från det land där vederbörande är bosatt, eftersom våra sociala förmåner i väsentlig utsträckning finansieras med skatter. Men det finns också andra skillnader som i detta sammanhang är av betydelse.

Den svenska sjuk- och moderskapsförsäkringen exempelvis omfattar hela folket, och det betydelsefullaste villkoret för delaktighet i försäkringen är bosättning i Sverige. EEC-förordningen åter är avpassad för en sjukförsäkring som är avsedd enbart, eller åtminstone främst, för arbetstagare och där arbetstagarens anhöriga som regel inte är självständigt försäkrade utan åtnjuter förmånen på grund av att familjeförsörjaren är sjukförsäkrad. För svensk sjukförsäkring är

det främmande att ersätta sjukvårdskostnader för en utländsk kvinna som är bosatt utomlands enbart därför att hennes make arbetar i Sverige.

Vad beträffar ålders-, invalids- och efterlevandes pension har grundsatsen i EEC-förordningen, att arbetaren i socialförsäkringshänseende skall åtnjuta de rättigheter och vara underkastad de skyldigheter som följer av lagen i det land där han är anställd, kompletterats med regeln, att en pensionsrätt som en gång förvärvat inte får indragas eller minskas på grund av att den berättigade är bosatt i ett annat medlemsland än det där rättigheten intjänats. Denna princip bygger på tanken att den försäkrade genom insatser i ett lands produktion successivt intjänar sin pensionsrätt, som han sedan behåller, även om han flyttar till ett annat land. Den svenska folkpensioneringen är icke konstruerad på detta sätt. Huvudregeln är här, att endast i Sverige bosatta svenska medborgare har rätt till folkpension, och det finns inte något slag av kvalifikationsvillkor. Vår folkpensionsavgift är i verkligheten en specialskatt utan betydelse för rätten till pension eller pensionens storlek, och i internationella sammanhang har också den svenska folkpensioneringen behandlats i enlighet härmed. En samordning av den svenska folkpensioneringen med EEC-ländernas pensionssystem förutsätter alltså en omprövning av hela frågan om den utländska arbetskraftens ställning i den svenska folkpensioneringen. När det gäller ATP innebär däremot inte pensionssystemets konstruktion något hinder för en samordning enligt EEC-förordningen med andra länders pensionsförsäkringar.

Sammanfattningsvis framhålles i utredningen att det från svensk sida inte torde vara något att erinra emot de grundtankar som uppbär Rom-för-

draget och därtill anslutna förordning om migrerande arbetares sociala frihet. Visserligen föreligger skillnad i konstruktionen mellan svensk och kontinental socialförsäkring på vissa punkter, vilka gör det svårt för oss att godta en samordning efter EEC-förordningens regler. Men svårigheter av denna art har förekommit även i andra internationella sammanhang, och det blir för varje år allt angelägnare att komma till rätta med samordningsbekymren. Vi får enligt utredningen därför söka oss fram efter nya vägar, och preliminära undersökningar visar, att det bör finnas möjligheter att åstadkomma en tekniskt tillfredsställande samordning med utnyttjande i huvudsak av EEC-förordningens principer.

3.

Ett problem som i diskussionen här i landet tilldragit sig särskild uppmärksamhet gäller Rom-fördragets föreskrifter om *etableringsfriheten*. Det står enligt utredningen klart, att hela detta regelkomplex är mycket mera långtgående än vad Sverige hittills i något internationellt avtal bundit sig för. Ett antagande från svensk sida av etableringsfrihet i Rom-fördragets mening kan medföra, att Sverige måste uppge kravet i näringsfrihetsförordningen m. m. på särskilt tillstånd för den generella rätten för utländska rättsobjekt att driva näring i Sverige. Därmed skulle staten förlora möjligheten att utifrån näringspolitiska utgångspunkter påverka omfattningen av utländska fysiska och juridiska personers etablering i Sverige. Hithörande problem har visserligen varit förmål för översyn i en i mars 1962 framlagd särskild utredning rörande utlänningars och utländska företags rätt att idka näring i allmänhet, men även här upprätthål-

les kravet på tillstånd, låt vara att utlänningar, som innehar bosättnings-tillstånd, skall vara likställda med svenska medborgare ifråga om rätten att idka näring. Vidare anges, att Kungl. Maj:t skall äga förordna, att viss grupp utlänningar skall äga rätt till näringsverksamhet av visst slag eller rätt att idka näring i allmänhet. Därigenom kan Kungl. Maj:t t. ex. förordna, att här i riket bosatta utlänningar skall vara likställda med svenska medborgare vad beträffar rätten att utöva åtskilliga näringar, främst sådana som hittills ej varit underkastade tillståndstvång, såsom jordbruk, skogsbruk och undervisningsverksamhet.

Vid sidan av den nu antydda generella lagstiftningen gäller i vårt land en rad specialstadganden för olika former av näringsverksamhet och för behörighet att utöva speciella yrken. Ibland innefattar denna reglering särbestämmelser för utlänningar (förbud eller krav på särskilt tillstånd). Åtskilliga av dessa restriktioner kan enligt utredningen vara oförenliga med Romfördraget, samtidigt som de är av betydelse ur svenska näringspolitiska synpunkter (bank- och försäkringsväsendet, fisket, sjöfarten och luftfarten). I flera av dessa fall förutsätter Romfördraget en samordning av medlemsstaternas lagstiftning. Vad beträffar rätten att disponera över naturtillgångar ålägger Rom-fördraget rådet och kommissionen att tillse, att medborgare i ett medlemsland ges möjlighet att förvärva och bruka fast egendom på ett annat medlemslands område, i den mån detta icke kommer i konflikt med de särskilda hänsyn som skall tagas vid utarbetandet av den gemensamma jordbrukspolitik. Detta strider mot det i vårt land upprätt-hållna kravet på särskilt tillstånd för utländska juridiska och fysiska personer samt även vissa svenska juri-

diska personer, till förvärv av fast egendom.

De problem som är förknippade med fri etableringsrätt i Sverige är föremål för en i juni 1962 tillsatt särskild utredning (etableringsutredningen) i vars uppdrag ingår bl. a. att bedöma verkningarna av en vidgad ekonomisk och teknisk integration och att överväga vilka lagstiftningsåtgärder som påkallas för att utländska medborgare skall kunna driva näring i Sverige på samma villkor som svenska medborgare utan åsidosättande av centrala svenska samhällspolitiska mål såsom den fulla sysselsättningen, strävanden till fortsatt ekonomisk utveckling, lokaliseringpolitiken och främjandet av sund konkurrens inom näringslivet.

4.

I OECD har Sverige åtagit sig att successivt avskaffa restriktioner, avseende *kapitalrörelser*, i den utsträckning som är nödvändig för effektivt ekonomiskt samarbete. Denna liberalisering har endast begränsad omfattning, och vid allvarliga betalningssvårigheter kan undantagsbestämmelser temporärt återopas. För övrigt har Sverige i detta sammanhang reserverat sig beträffande kommersiella krediter, lämnade av kreditinstitut, samt mot transaktioner innebärande s. k. portföljinvesteringar.

Bestämmelserna i de direktiv som EEC:s råd med stöd av Rom-fördraget utfärdade i maj 1960 i och för en liberalisering av kapitalrörelserna är mera långtgående än motsvarande OECD-regler och går i vissa avseenden längre än de regler som tillämpas från svensk sida på valutaregleringens område. En redogörelse för de av EEC antagna reglerna har lämnats i denna tidskrift i en särskild artikel (se häfte 5-6 1962, sid 285 och ff.).

På något längre sikt får man enligt

utredningen räkna med att utvecklingen inom EEC leder fram till fullständig frigörelse av värdepappershandeln med därav följande konsekvens — liberalisering på andra områden. Liberaliseringen blir oinskränkt i vad avser valutareglerande åtgärder. Vad detta skulle ha för verkningar för vårt lands vidkommande är svårt att förutse. Det kan enligt utredningen ifrågasättas, om i så fall valutaregleringen längre kan motive-
ras.

Den svenska valutaregleringen påverkar i praktiken huvudsakligen portföljinvesteringarna och annan ren placering (fastighetsköp, placering på konto etc.), spekulativa valutadepositioner samt såväl kort- som långfristig finansiell och därmed jämförlig upp- och utlåning (inklusive värdepappersemissioner). Genom att ingripa reglerande på dessa områden fyller valutaregleringen enligt den i utredningen uttalade uppfattningen en viktig uppgift. Den möjliggör penningpolitiska åtgärder som är bestämnda av den interna konjunkturutvecklingen. Med stöd därav kan man i betydande utsträckning undvika plötsliga kastningar i valutareserven och störningar i valutakurserna till följd av utländska åtgärder och förhållanden. Härigenom kan, som erfarenheten utvisar, en betydande stabilisering upprätthållas på valutamarknaden, trots en relativt begränsad valutareserv.

Ett avskaffande av här berörda valutarestriktioner skulle enligt utredningen medföra en avsevärd försvagning av möjligheten att påverka den svenska konjunkturutvecklingen i olika avseenden. Ökade krav skulle därför få ställas på kvarstående konjunkturpolitiska medel (finanspolitiken). Graden av svårighet skulle emellertid bli beroende av i vilken takt inom EEC liberaliseringen av kapital-

rörelser bedrives. Därest det sker i takt med den förutsedda samordningen av den ekonomiska politiken inom gemenskapen torde svårigheterna kunna avsevärt dämpas. I utredningen antages, att ett accepterande av Rom-fördragets regler i nu berörda avseenden, skulle medföra inte oväsentliga återverkningar på den ekonomiska politiken; frågan blir i vad mån denna politikens syften kan fullföljas genom att i stället utnyttja bl. a. olika finanspolitiska medel.

5.

Hur den *gemensamma jordbrukspolitiken* inom EEC slutligen kommer att utformas är inte ännu alldeles klart. Tydligt är emellertid, att det finns en viss skillnad mellan den målsättning som gäller i Sverige och den som gäller enligt Rom-fördraget på nu ifrågavarande område. I det förra fallet har fastslagits ett specifikt inkomstlikställighetsbegrepp, vilket i grova drag innebär, att man skall försöka eftersträva att innehavare av rationellt drivna jordbruk av viss angiven storlek uppnå inkomstlikställighet med industriarbetare i de två lägsta dyrortsgrupperna. I Rom-fördraget är målsättningen betydligt vagare utformad. Den avser att tillförsäkra jordbruksbefolkningen en »skälig levnadsstandard», särskilt genom att öka medelinkomsten för dem som arbetar i jordbruket, men någon definition av begreppet »skälig levnadsstandard» föreligger icke. För övrigt synes man, av vissa uttalanden av kommissionen att döma, inte syfta till någon likställighet för jordbrukarna utan endast till ett närmande av deras levnads- och arbetsvillkor till motsvarande förhållanden för andra jämförbara befolkningsgrupper. Det torde därför vara svårt att få en specificerad målsättning som den svenska accepterad inom EEC.

Grundprinciperna i EEC:s gemensamma jordbrukspolitik innebär som bekant att tullar och kvantitativa importrestriktioner gradvis skall avvecklas vad det gäller handeln inom området samt att i slutstadiet en gemensam prisnivå skall utbildas för de väsentliga jordbruksprodukterna. Vad gäller handeln med utanförstående länder skall gränsskyddet för de viktigaste produkterna utgöras av rörliga importavgifter och i övrigt av den i fördraget överenskomna gemensamma yttre tullen. Kärnfrågan för Sveriges del är emellertid, huruvida inte den gemensamma prisnivå, som till sist utbildas inom gemenskapen, kommer att förhindra förverkligandet av vår jordbrukspolitiska målsättning. Möjligt är att priserna skulle komma att falla så mycket att Sverige för att kunna upprätthålla den eftersträlvade inkomstlikställigheten för jordbrukarna skulle behöva tillämpa särskilda stöd- och skyddsåtgärder inklusive kostnadsänkande arrangemang.

Man kan då fråga sig, vilka fördragsenliga möjligheter det finns för att utfylla en eventuell inkomstklyfta genom att använda direkta subventioner för producenterna. Rom-fördraget ger inget svar på den frågan, men det ligger i sakens natur att en frihet för enskilda medlemsländer att lämna generella subventioner strider mot idén om en gemensam jordbruksmarknad med gemensamma priser. Det får därför antagas att möjligheten att bevilja generella subsidier i alla händelser kommer att bli begränsade och beroende av medgivanden från de övernationella myndigheterna. Härav följer, att ett fullständigt accepterande av EEC:s jordbruksregler kan medföra risker för att varken den nuvarande svenska jordbrukspolitiska målsättningen eller metodiken för dess förverkligande kan upprätthållas.

Detta betyder dock icke att det

svenska jordbruket vid ett dylikt samgående under alla förhållanden skulle komma att lida väsentlig skada, och att jordbrukarnas ekonomiska intressen på längre sikt skulle bli allvarligt lidande. Även ett land som Sverige borde på jordbrukssidan kunna dra nytta av en större marknad och den därmed förenade regleringen och samordningen av produktion och utbud m. m. Här kan särskilt pekas på fördelarna på exportsidan. En positiv faktor som i detta sammanhang icke bör bortglömmas är den inverkan på kostnadssidan som en integration kan få för jordbruket. Genom att marknaden vidgas och handeln frigöres bör stordriftens fördelar i kostnadsänkande riktning även på detta område (t. ex. vad gäller lantbruksmaskiner och gödselmedel) indirekt och direkt komma jordbruket till godo.

6.

Ett flertal av stadgandena i Rom-fördraget förutsätter för sin tillämpning mycket vittgående befogenheter för de övernationella organen inom EEC. Detta gäller i all synnerhet *handelspolitiken*. Fördragets bestämmelser på detta område föreskriver i huvudsak endast på vilket sätt beslut om medlemsstaternas gemensamma handelspolitik skall fattas. Däremot gör det inte något uttömmande besked om vilken politik som skall följas eller om dess tillämplighetsområde. Detta är dock helt naturligt. Självfallet har medlemsstaterna inte i sitt fördrag kunnat fastlåsa sitt handlande gentemot utomstående länder för all framtid, oavsett vilka situationer som kan tänkas uppkomma.

Vad man åsyftar med reglerna om handelspolitiken är tydligen i första hand att avlägsna sådana olikheter i medlemsstaternas import- och exportpolitik, som kan leda till en förvansk-

ning av dessa länders inbördes konkurrensmöjligheter. Men Rom-fördraget nöjer sig inte med detta utan går betydligt längre, särskilt genom sina krav på gemensamma handelsavtal och en gemensam hållning inför internationella ekonomiska organisationer. Avsikten är att medlemsstaterna skall uppträda som en enhet utåt, även då detta inte är strängt nödvändigt med hänsyn till konkurrensförhållandena på den inre marknaden. Hur långt samordningen skall drivas, dvs. hur stor handlingsfrihet de enskilda medlemsstaterna kommer att kunna bibehålla, framgår icke av fördraget, som i flera fall blott talar om koordinering och enhetliga grundsatser etc.

Av väsentlig betydelse är emellertid, att institutionella regler tvingar medlemsstaterna att överlåta sina befogenheter på handelspolitikens område till de gemensamma organen. Det är rådet som med kvalificerad majoritet avgör såväl tillämpningsområdet som handelspolitikens utformning och i viss mån om de enskilda medlemsstaterna kan tillåtas en viss handlingsfrihet.

EEC önskar uppenbarligen inte isolera sig från den allmänna handelspolitiska trenden i världen. Internationella valutafonden och GATT samt vidare OECD:s liberaliseringsarbete har redan lett till ett nästan fullständigt slopande av diskriminering genom valutarestriktioner och kvantitativa regleringar med avseende på handeln med industrivaror mellan medlemsländerna i de nämnda organisationerna. Hänsyn till Förenade Staterernas förhållande till utvecklingsländerna etc. kan också komma att spela en roll för EEC:s ställningstagande. Dessutom framhålles i utredningen, att vid en utvidgad europeisk gemenskap den alltjämt tullbelagda importens volym proportionellt minskar i en sådan omfattning att eventuella pro-

tektionistiska hänsyn förlorar mycket av sin genomslagskraft. Deltagandet i det internationella handelspolitiska samarbetet skulle således sätta vissa gränser för EEC:s handlande.

I Rom-fördragets institutionella regler om avslutandet av handelsavtal med tredje land äger gemenskapen ett instrument för förverkligandet av en fullständig handelspolitisk samordning. Det är möjligt att dessa bestämmelser inte kommer att tillämpas till fullo, utan att medlemsstaterna kommer att kunna bibehålla en viss handlingsfrihet. Avgörande är dock att rådet med kvalificerad majoritet kan besluta, vilka avtal som skall vara underkastade gemensamma förhandlingar och i vilka hänseenden en samordning skall ske. En anslutning till dessa regler skulle således innebära att Sverige skulle till överstatliga organ avstå sin suveräna rätt att själv i avtal med främmande länder reglera sina förhållanden till dessa på det ekonomiska området.

Förpliktelsen om ett gemensamt uppträdande i internationella organisationer har ett vidare tillämpningsområde än den egentliga handelspolitiken och avser säkerligen alla ekonomiska spörsmål i vilka Rom-fördraget förutser någon grad av samordning inom gemenskapen. Det förefaller inte uteslutet att EEC-länderna kan komma att framträda samfällt i praktiskt taget alla ekonomiska och därmed sammanhängande frågor som behandlas på det internationella fältet. Visserligen kan man räkna med att de enskilda medlemsstaterna även framtida i viss utsträckning får uppträda självständigt och i synnerhet föra sin talan i frågor som i stort sett endast berör dem själva. Men i viktigare spörsmål får de inte företräda en mening som strider mot den ståndpunkt som medlemsstaterna i gemenskapens organ beslutat intaga. Ett svenskt god-

tagande av dessa principer skulle således påverka Sveriges möjligheter att i GATT, EEC och OECD etc. framföra önskemål och synpunkter som mera markant avviker från gemenskapens inställning.

Slutsatsen blir att gemenskapens politik i stora drag kan förväntas följa den allmänna utvecklingen och därmed inte i alltför hög grad skilja sig från de ståndpunkter man från svensk sida företrätt. En reservation måste emellertid göras dels för sådana sektorer där stora interna ekonomiska intressen står på spel inom EEC, dels för de fall då de internationella sam-

arbetssträvandena varit vagare och gemenskapen är relativt obunden av nationella förpliktelser såsom ifråga om förhållandet till statshandelsländerna och låglöneländerna. I dessa fall blir det betydligt svårare att förutse, vilka riktlinjer gemenskapen i sin handelspolitik på längre sikt kommer att följa. Dessa problem har såväl ekonomiska som utrikespolitiska aspekter. Det torde för den skull stå klart, att den institutionella bindningen i Rom-fördragets regler om en gemensam handelspolitik erbjuder särskilda och stora problem för Sveriges vidkommande.